

Životní osudy účastníka druhého a třetího odboje mjr. gšt. Josefa Kejdy

MARKÉTA BÁRTOVÁ

Po převzetí moci komunisty v únoru 1948 nastalo v Československu období masové nezákonnosti a perzekucí, těžké represe dopadly i na armádní sbor.¹ Pro mnohé důstojníky se stal jediným východiskem ze stále se zhoršující situace útěk do zahraničí, a proto hledali někoho, kdo by jim tento záměr pomohl realizovat. Někteří z nich našli oporu ve svém kolegovi Josefu Kejdovi, který za pomoc několika přátelům z řad československých vojáků „západáků“ málem zaplatil vlastním životem.²

Politický a společenský obrat, který únorové události v zemi odstartovaly a který znamenal pro tisíce lidí profesní likvidaci, se československé armády citelně dotkl. Vybraní důstojníci čelili nejrůznějším postihům, které zpravidla začínaly udělením výstrahy či důtky a pokračovaly posláním na nucenou dovolenou a následným odchodem z činné služby. Nežádka došlo i na trestněprávní perzekuci, a bývalí veteráni druhé světové války strávili léta v komunistických vězeních či táborech nucených prací (TNP).

Významnou skupinu, na niž upřela nová moc svou pozornost s cílem ji zcela eliminovat, tvořili příslušníci druhého západního odboje. Pro ně byl jistě odchod z vlasti variantou, s níž dříve či později počítali, a to tím spíše, že stovky z nich měly z dřívějšíka na zahraničí rodinné či profesní vazby. Řada z nich se stihla během svého válečného pobytu ve Velké Británii či Francii oženit a založit rodiny. Po roce 1945 se do ČSR i s nimi vraceli, s představou, že je zde čeká světlá budoucnost. Ta však vzala s únorem 1948 za své, a celé

rodiny se tak rozhodly pro emigraci. Vojákům však nebylo, na rozdíl od jejich manželek a dětí, které byly cizími státními příslušníky, povoleno odcestovat a cestovní doklady jim byly zabaveny.³ Nadto ve chvíli, kdy si „dovolili“ požádat o vystěhovalecký pas, byli okamžitě zařazeni do kategorie „nespolehliví“, a zdálo se být jen otázkou času, kdy budou zatčeni. Vystěhovat se legálně tedy nebylo možné, zbývalo tak jediné – utéct.

V měsících těsně po únorovém převratu se o nepovolené opuštění republiky pokusily stovky až tisíce

- 1 Z celkového počtu 13 112 důstojníků byla po únoru 1948 více než třetina propuštěna. BŘACHOVÁ, Eva: Akce „D“ a internace československých důstojníků v TNP Mírov. In: KOUTSKÁ, Ivana – SVÁTEK, František (eds.): *Politické elity v Československu 1918–1948. Sešity ÚSD AV ČR*, sv. 20. ÚSD AV ČR, Praha 1994, s. 181. Obecně k tématu viz BŘACHOVÁ, Eva: *Destrukce důstojnického sboru čs. armády po únoru 1948. Historie a vojenství*, 1992, roč. 41, č. 3, s. 109–127; BÍLEK, Jiří (ed.): *Československá armáda jako oběť i nástroj politické perzekuce. Sborník vybraných dokumentů z let 1948–1953*. MO ČR – Avis, Praha 2005; HANZLÍK, František: *Diskriminace a perzekuce vojáků v Československu v letech 1945–1955*. Powerprint, Praha 2015.
- 2 K Josefu Kejdovi dosud viz AMBROS, Martin: *Plk. gšt. Josef Kejda* – viz <https://rotanazdar.cz/?p=7396> (citováno k 23. 7. 2019); AMBROS, Martin – KULAVIAKOVÁ, Dagmar: *V Tetčicích odhalí pamětní desku Josefu Kejdovi*, 19. 5. 2011 – viz <http://www.rosicko.cz/zpravy/ocem-se-mluvi/761-Tetcice-V-Tetcicich-odhali-pametni-desku-Josefu-Kejdovi.html> (citováno k 23. 7. 2020); BÁRTOVÁ, Markéta: Ludvík Souček, přednosta výslechové skupiny 5, oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany v letech 1949–1951. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, č. 14. ABS, Praha 2016, s. 109–134, konkrétně na s. 120–121; MIKULKA, Jan: *Vzpomínka na „Dlouhého Josefa“*. *Rovnost*, 7. 6. 1991, s. 3; SVOBODA, Gustav: *1. československá divize ve Francii (1939–1940)*. MO ČR, Praha 2010, s. 247 a ZAVADIL Blahoslav: *Nebyli jsme svatí. Vzpomínky příslušníka československé zahraniční armády ve Francii a Velké Británii na válečná léta 1939–1945* (k vydání připravili Jan Břečka a Jiří Mikulka). Barrister & Principal, Brno 2012.
- 3 Vojenská kontrarozvědka vedla soupisy důstojníků, jejichž ženy byly cizí státní příslušnice. Srov. *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), f. Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (302), sign. 302-293-6, Seznamy důstojníků a rotmistrů, kteří mají za manželky cizinky, 1947 (blíže nedatováno); tamtéž, sign. 302-293-7, Seznamy důstojníků a rotmistrů, kteří mají za manželky cizinky, 1948 (blíže nedatováno).

vojenských osob.⁴ Největší skupina prchajících směřovala do Německa a Rakouska, cestu přes stále silněji strážené hraniční pásmo překonávali mnozí z nich s pomocí nejrůznějších převaděčů. Dohodu obstarávaly nezřídka spojky – spolehlivé osoby, které díky svým kontaktům zprostředkovaly bezpečný přechod hranic. Jednou z nich byl i mjr. gšt. Josef Kejda.

V čase války

Josef Kejda pocházel z Tetčic u Brna, kde se 17. května 1911 narodil manželům Antonínovi (1879–1954) a Antonii (1880–1948), rozené Kožíškové. Kromě Josefa vychovávali Kejdovi ještě starší syny Jana a Jaroslava a mladší dceru Růženu, později provdanou Ambrosovou.

Od dětských let cvičil v Sokole, po ukončení povinné školní docházky v Rosicích u Brna jej přijali na brněnskou reálku, kde v roce 1930 úspěšně odmaturoval. Následoval roční kurz při obchodní akademii a první zaměstnání. Uplatnění našel jako úředník ve skladu tiskovin a kancelářských potřeb u jedné z brněnských firem, v níž pracoval až do roku 1933, kdy byl povolán k výkonu základní

Josef Kejda jako poručík, 1938

Foto: archiv Martina Ambrose

vojenské služby (ZVS). Během ní se rozhodl pro vojenskou kariéru, a tak po jejím skončení zůstal v armádě. Sloužil u útvarů v Jihlavě, Košicích a Brně, kde byl zařazen u 8. kulometné roty II. praporu pěšího pluku 43. V roce 1935 se stal posluchačem Vojenské akademie (VA) v Hranicích, odkud byl o dva roky později vyřazen v hodnosti poručíka. Koncem května 1939 odešel do Polska a na

československém konzulátu v Krakově se přihlásil jako vojenský dobrovolník. Polská vláda neměla o tyto vojáky zájem, proto byl vyjedнан jejich přesun lodními transporty do Francie. Protože tehdy platná francouzská legislativa neumožňovala formovat v době míru na území Francie cizí vojenské jednotky, museli podepsat pětiletý závazek služby ve francouzské Cizinecké legii.⁵ Byl jim však dán příslib, že v případě vypuknutí válečného konfliktu se závazek ruší, aby mohli vstoupit do československé zahraniční armády. Učinil tak i Josef Kejda a v polovině června 1939 připlul na lodi Sobieski do francouzského Boulogne-sur-Mer. Po úspěšně složené zkoušce z francouzštiny byl prezentován 15. srpna 1939 u Cizinecké legie a v hodnosti seržanta umístěn k 1. pluku⁶ a posléze přeřazen ke Koloniálnímu vojsku. Stal se zástupcem velitele čtyř senegalských dobrovolníků u 18. regimentu Tirailleurs Sénégalais (pluk Senegalských střelců) v tuniském Gabes. Dne 3. září 1939, kdy vstoupila Francie do války, se postavení našich vojáků v legiích změnilo. Bylo jim umožněno soustředit se v Sidi Bel Abbès a odtud odplout do Marseille a pak pokračovat do výcvikového tábora v Adge, kde se formovaly československé vojenské jednotky. Kejda se prezentoval u 1. instrukčního praporu 23. září 1939.⁷ Od 10. listopadu do 4. prosince téhož roku byl instruktorem první poddůstojnické školy, sám se účastnil dalšího výcviku, který pokračoval až do odjezdu na frontu začátkem června 1940.⁸ Formálně se naše jednotky včlenily do 23. francouzské divize, bojového nasazení se Josef Kejda

Starší Kejdův bratr Jan (1906–1952), povoláním obchodník, byl již během protektorátu opakovaně trestán pro různé podvody, v březnu 1948 byl zatčen a obviněn z podvodu při prodeji stavebního materiálu. Dne 2. 12. 1949 ho Okresní soud trestní v Brně odsoudil k trestu odnětí svobody v délce 6 let. Po několika letech ve výkonu trestu za ne zcela vyjasněných okolností zemřel, podle některých pramenů byl ubit při výslechu na StB. ABS, sb. Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy Brno (dále jen V-BN), vyšetřovací spis a. č. V-3133 BR, Kejda Jan. Bratr Jaroslav (1910–1943), absolvent hospodářské školy, byl během nasazení na nucené práci v Německu zatčen a následně uvězněn v koncentračním táboře Sachsenhausen, kde zemřel. Sestra Růžena (1920–2015) byla Josefovi po uvěznění jedinou oporou, sama se starala o rodinné hospodářství a o jejich těžce nemocného otce.

4 Přesné číslo není dosud známo, odhadem se mělo jednat až o pět tisíc osob. HANZLÍK, František: *Bez milosti a slitování. B. Reicin – fanatik rudého teroru*. Ostrov, Praha 2011, s. 214. Obecně k tématu srov. HANZLÍK, František – KONEČNÝ, Karel: *Československý vojenský exil pro obnovu demokracie v Československu po únoru 1948*. Univerzita obrany, Brno 2009.

5 SVOBODA, Gustav: *1. československá divize ve Francii (1939–1940)*, s. 7.

6 Tamtéž.

7 *Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv* (dále jen VÚA – VHA), sb. Osobní spisy k osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. (dále jen 255), sign. 79032/47, Josef Kejda, Žádost o vydání osvědčení, 30. 4. 1947, s. 3.

8 AMBROS, Martin: *Plk. gšt. Josef Kejda*.

Prezident Beneš dekoruje Josefa Kejdu Čs. válečným křížem 1939, 28. října 1940

Foto: archiv Tomáše Jambora

účastnil v hodnosti velitele 2. čety 8. kulometné rotý 1. pěšího pluku. Tehdy získal pro své bojové kvality přezdívku „Bůh války“.⁹ Těžké boje provázené vysokými ztrátami na životech skončily jen o dva týdny později kapitulací Francie, vojáci dostali možnost přesunout se do Anglie s vyhlídkou nově se formující jednotky.¹⁰ Transport se neobešel bez komplikací, ale 7. července 1940 dorazila loď s vojáky do Liverpoolu. Josef Kejda byl dne 1. srpna 1940 povýšen na nadporučíka a o dva měsíce později, 27. září, jmenován velitelem 3. čety 3. rotý pěšího praporu 1. Dne 24. srpna se účastnil slavnostního oběda s prezidentem republiky Dr. Benešem, z jehož rukou při příležitosti státního svátku dne 28. října 1940 převzal Čs. válečný kříž 1939.¹¹

V následujících letech absolvoval Josef Kejda během výcviku několik specializovaných tankistických kurzů, nejdůležitější však byl půlroční kurz pro důstojníky štábu (prosinec

1942 – květen 1943), který mu byl po válce uznán jako součást studia na Vysoké škole válečné (VŠV) v Praze. V březnu 1944 byl povýšen do hodnosti kapitána, v srpnu téhož roku usta-

Josef Kejda v roce 1946

Foto: archiv Martina Ambrose

noven velitelem 3. rotý 1. tankového praporu Československé samostatné obrněné brigády, s níž se po zahájení invaze do Normandie účastnil operace Overlord. Následoval přesun k Dunkerque, kde se v květnu 1945 dočkal kapitulace německé armády.

V červnu 1945 se šťastně vrátil do vlasti. Kromě již výše zmíněného vyznamenání byl za účast v zahraničním odboji dekorován dalšími dvěma Československými válečnými kříži 1939, Československou medailí za chrabrost, Medailí za zásluhy, francouzským vojenským vyznamenáním La Croix de Guerre avec Etoile Vermeile 1939–1945 a britskou medailí War Medal The Star 1939–1945. V roce 1946 absolvoval VŠV v Praze, v témže roce mu bylo vydáno osvědčení dle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československého odboje v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození.¹² Sloužil u vojenského útvaru (VÚ) v Moravské Třebové, v roce 1947 byl přeložen do Olomouce jako přednosta 1. oddělení tankového sboru (TS).

Činnost po únoru 1948

Zdálo se, že vojenská kariéra Josefa Kejdy nestojí nic v cestě, a to i přesto, že dlouhodobě odmítal vstoupit do KSČ.¹³ Ještě v březnu 1948 byl ustanoven náčelníkem štábu velitelství tankového sboru, nadřízení i mužstvo si jej cenili jako zkušeného vojenského praktika, díky pobytu v zahraničí hovořil plynne anglicky a francouzsky. Velice brzy však přišla profesní, a posléze i osobní perzeku-

9 Tamtéž.

10 Jednalo se o pěší prapor 1 (1st. Infantry Battalion), jednotka byla později několikrát přejmenována.

11 AMBROS, Martin: *Plk. gšt. Josef Kejda*.

12 VÚA - VHA, sb. 255, sign. 79032/47, Josef Kejda.

13 ABS, sb. Správa vyšetřování StB - vyšetřovací spisy MV (dále jen V-MV), vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Františka Vašíře, 9. 3. 1949, s. 3.

ce. Již k 24. dubnu 1948 byl poslán na dovolenou ze zvláštních důvodů, což nepřijal a odvolal se. „Šetření“ 5. oddělení Hlavního štábu ministerstva národní obrany (HŠ MNO)¹⁴ ukázalo, že ve svém okolí vystupoval jako kritik komunistického režimu prozápadního smýšlení, takže původní rozhodnutí bylo ponecháno v platnosti.¹⁵ Následoval obvyklý proces uplatňovaný komunistickým velením v rámci personálních čistek uvnitř rezortu. Počátkem června 1948 byl Kejda poslán na dovolenou s čekáním a v prosinci téhož roku přeložen do výslužby.

V té době byl také již několik měsíců sledován pro podezření z „ilegální“ činnosti, které se, na rozdíl od mnoha podobně perzekvovaných vojenských kolegů, skutečně dopouštěl. Nejpozději od léta 1948 totiž spoluorganizoval převádění bývalých československých důstojníků přes státní hranici z ČSR do Rakouska. Pověstí se jednalo o jeho kolegy „západáky“ pronásledované komunistickým režimem, pro něž se rozhodl najít pomoc.

Vše začalo náhodným setkáním Josefa Kejdy s bývalým vojenským kolegou mjr. Františkem Krejčím začátkem srpna 1948.¹⁶ Ten si mu postěžoval, že po vyhazovu z armády nemůže sehnat zaměstnání. Ještě více jej však trápil fakt, že jeho manželka, rodilá Britka, vycestovala začátkem roku

i s dětmi zpět do rodné země, ale jemu československé úřady znemožnily, aby za nimi legálně odjel. Krejčí tak přemýšlel o pokusu překonat hranice tajně. Jak vyšlo v rozhovoru najevo, prakticky stejně uvažoval jejich další společný známý, mjr. letectva Jaroslav Motl, rovněž postižený poúnorovým vyhazovem z armády.

Kejda se pár dní nato vydal se svými přáteli Františkem Vašířem a Antonínem Kolčavou, rodáky z Tetčic, do Mikulova, aby navštívil dalšího tetčického rodáka, Jana Šindlera, který se po válce usadil na jižní Moravě a vybudoval tam celkem dobře prosperující přepravní firmu. Během několikadenního setkání ze vzájemných rozhovorů postupně vyplynulo, že poměrně často přechází státní hranice do Rakouska, aby navštívil část své rodiny, která tam žila. Kejdu napadlo, že by to mohlo být řešení i pro jeho vojenské kolegy, a proto se s ním začal bavit o možnosti zajistit několika osobám bezpečný přechod hranic. Šindlera přitom ujistil, že by mu poslal pouze jednotlivce, své bývalé kamarády u tankového praporu ze Západu, kteří mají za manželky Angličanky, které jsou mimo ČSR.¹⁷ Šindler na to kývl. Jejich podrobnější domluvu popsal Kejda během pozdějšího výslechu následovně: [...] aby nikdo nemohl event. toho zneužít, každá osoba, která bude ode mě poslána k Šindlerovi [...]

prohlásí se [...] těmito slovy: „posílá mě Josef Kejda - ‚dlouhá noha‘.“¹⁸ Šindler mi potom řekl, že důstojníky, resp. vojáky, které já k němu pošlu, převede zdarma a výlohy, které tímto převodem a odvezením do Vídně vzniknou, ve výši kolem Kčs 3500,-, že bude hraditi ze svého. Vlastní přechod hranic že bude proveden v prostoru obce Sedlec (asi 5 km jihovýchodně od Mikulova) a po překročení státní hranice že se půjde do obce Steinabrunn. Převedení přes hranice obstará sám Šindler, který převáděné osoby odvede až do Steinabrunn a zde je předá majiteli taxi jménem Ziffer¹⁹, který za obnos ve výši Kčs 3500,- za jednu jízdu do Vídně a zpět odveze převedené osoby [...]. Osoby [...] ve Vídni zaveze na patřičné místo, které prý zná. Každý, kdo přechází, resp. bude tímto způsobem převáděn přes hranice, má si s sebou vzít jednak vojenskou legitimaci zahraničního vojáka, vystavenou v Anglii, a dále několik fotografií pro vystavení osobních dokladů ve Vídni. Doklady jsou prý vystaveny jako doklady rakouské a jsou prý ověřovány ruskými a americkými okupačními úřady. Pokud má kdo, anebo může sehnati rakouské šilinky, má si je vzít sebou, a to jen drobné. Nemá-li tyto, má si vzít nějaké věci ku prodeji, jako cigarety, optiku, hodinky.²⁰

Po návratu do Olomouce chtěl Kejda vyhledat Františka Krejčího, aby jej informoval o možnosti přechodu

14 Oddělení bylo nástupcem Obranného zpravodajství (OBZ), v jeho čele stál gen. Bedřich Reicin, kterého od září 1948 vystřídal gen. Josef Musil. Zejména po únoru 1948 ovlivňovalo 5. oddělení HŠ MNO zásadním způsobem personální politiku uvnitř rezortu a stalo se hlavním nástrojem perzekucí. Příslušníci jeho vyšetřovací („realizační“) skupiny (skupina R) vedli vyšetřování „protistátních živlů“ v armádě a až na výjimky zatčené důstojníky brutálně trýznili. Podrobněji viz BARTOVÁ, Markéta: Příslušníci vyšetřovací skupiny 5. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany a jejich podíl na perzekuci vojenských osob v letech 1948-1950. In: KARPÍŠEK, Jaromír - STURZ, Zbyněk - BLÁHOVÁ, Marie (eds.): *České, slovenské a československé dějiny 20. století XII*. Gaudeamus, Hradec Králové 2018, s. 201-212; HANZLÍK, František: *Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc 1945-1950*. ÚDV, Praha 2003; TÝŽ: *Bez milosti a slitování. B. Reicin - fanatik rudého teroru* a KUDRNA, Ladislav: *Vojenské obranné zpravodajství (1945-1950)*. Vývoj, organizační struktury, personální obsazení. *Paměť a dějiny*, 2008, roč. 2, č. 1, s. 76-89.

15 *VÚA - VHA*, f. Kvalifikační listiny, Josef Kejda, Kvalifikační listina, 1. 9. 1948.

16 Následující rekonstrukce událostí od léta 1948 do zadržení Josefa Kejdy koncem února 1949 vychází zejména z jeho jediné, souhrnné výpovědi a z výpovědí dalších pozatýkaných osob, je proto třeba počítat s jistým zkreslením. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Josefa Kejdy, 2. 3. 1949, s. 1-8.

17 Tamtéž, s. 2.

18 „Dlouhá noha“ byl název party chlapců z Kejdova dětství v Tetčicích, do níž kromě něj patřil Antonín Kolčava, Karel Vašíř, Josef Launer a František Maršálek. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Jana Šindlera, 15. 3. 1949, s. 15.

19 Psán i jako „Schiffer“.

20 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Josefa Kejdy, 2. 3. 1949, s. 2-3.

přes státní hranice, jejich společný známý mjr. Raimund Hanák mu však sdělil, že Krejčimu se již podařilo hranice přejít na vlastní pěst. Hanák byl v podobné situaci jako předtím Krejčí, a proto sám projevil zájem o Kejdovu pomoc. Po několika týdnech příprav se povedlo Hanáka, stejně jako již zmíněného Jaroslava Motla, v říjnu 1948 přes hranice převést. Podle Kejdovy výpovědi byli prvními, kdo se výše popsaným způsobem bezpečně dostali z Československa.

Ještě předtím však došlo k jiné zajímavé události. V polovině září 1948 Josef Kejda opět odjel do Mikulova za Janem Šindlerem. Ten jej přesvědčoval, aby s ním a s dalším mužem z Brna, který se představil

jako „dr. Braun“, přešel hranice a jel s nimi do Vídně.²¹

Kejda svolil a následující noc se všichni tři vydali po vytyčené trase. O několik hodin později se do rakouské metropole skutečně bez úhony dostali. Kejda pak vývoj situace popsal takto: *Po příjezdu do Vídně Šindler odešel ke svým příbuzným a onen Dr. Braun se mne zeptal, zda znám mjr. Knorra a zda bych s ním chtěl mluvit. Podivil jsem se, že Knorr je ve Vídni, třebaže jsem věděl, že [...] uprchl po květnových oslavách ze Šternberka. Dr. Braunovi jsem odpověděl, že bych mjr. Knorra rád viděl. [...] Dr. Braun mne potom odvedl do jednoho domu na Roosweltplatz. Před vchodem do budovy byl balkon na čtyřech kulatých*

sloupech. Před budovou a jejím vchodem se pohyboval rakouský policejní strážník. Dr. Braun mě vypel do 4. poschodí, zde, naproti schodišti, byly uzavřené dveře. Dr. Braun zazvonil a dveře otevřel americký voják v uniformě [...]. Dr. Braun se ho tázal, zda je přítomen mjr. Knorr a [...] voják nás vyzval ke vstupu. Šli jsme chodbou a [...] voják mi ukázal jedny dveře. Vstoupil jsem do místnosti a u jednoho ze dvou psacích stolů seděl mjr. Knorr, a u druhého muž - Američan v civilním obleku.²² Po vzájemném přivítání se Knorr Kejdy dotázal, co dělá ve Vídni, a jedním dechem mu nabídl, aby od něho převzal jeho funkci, že on chce odejít do Anglie, že je k odjezdu již připraven a že jeho odjezd není uskutečnitelný, dokud nebude mít nástupce.²³ Kejda mu podle své pozdější výpovědi vysvětlil, že je ve Vídni náhodně²⁴ a nechystá se zde zůstat, ale zároveň se jej zeptal, co by měl v případě, že by jeho „funkci“ převzal, dělat.²⁵ Knorr mu odpověděl, že jeho úkolem je na tomto americkém úřadě vyslyšet osoby české a slovenské národnosti, které přišly ilegálně z ČSR, s těmito vyplňovat dotazníky, vyplněné dotazníky potom překládati do angličtiny a konečně práce tlumočnické. Říkal dále, že od Američanů za tyto služby dostává ubytování, stravu a denně 20 cigaret a kromě toho věci běžné potřeby. Když se jej Kejda zeptal na finanční ohodnocení, dostalo se mu odpovědi, že Češi peníze od Američanů neberou, aby se neřeklo, že tuto práci vykonávají za peníze, a že si navzájem Češi mezi sebou vypomáhají, pokud jde o stránku finanční. Dodal, že nejhorší je sehnat peníze pro transporty na Západ.²⁶ Kejda nabídku odmítl s odůvodněním, že chce zůstat v ČSR, kde spravuje rodinné hospodářství a stará se o nemocnou matku. Poz-

„Dr. Braun“ je jinde uváděn i jako „Dr. Grimm“ či „Gregory“. Jednalo se o JUDr. Jiřího Grima (1919–?), který po únoru 1948 čelil profesní perzekuci. Po útěku z ČSR opakovaně přecházel státní hranice, určitým způsobem se podílel na převádění čs. občanů do zahraničí a pravděpodobně také na předávání různých zpráv. V roce 1950 byl trestně stíhán za opuštění republiky a činnost proti státu, později bylo od stíhání pro jeho nepřítomnost upuštěno. Informace, jimiž k jeho osobě disponovaly bývalé bezpečnostní složky, jsou značně kusé, nikdy nebyl zadržen.

ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., a tamtéž, sb. V-BN, vyšetřovací spis a. č. V-2673 BR, Kostelka Miroslav a spol.

Mjr. **Miloš Knorr** (1918–2008), absolvent VA v Hranicích (1938), v roce 1940 uprchl z protektorátu do Francie a koncem března téhož roku byl umístěn do výcvikového tábora v Agde. Zhruba za měsíc byl spolu s dalšími kolegy z důvodu vojenského napadení země evakuován do Velké Británie. Byl zařazen ke štábní rotě 1. čs. divize a až do roku 1944 sloužil u pluku 43. britské divize v jižní Anglii jako zpravodajský důstojník. Posléze se účastnil invaze do Normandie. V květnu 1945 se vrátil zpět do ČSR, v roce 1947 absolvoval VŠV v Praze, kde pak působil jako profesor všeobecné taktiky. Počátkem května 1948 uprchl ze země, ve Vídni mu americká Counter Intelligence Corps (CIC) svěřila úkol prověřovat čsl. exulanty, kterých bylo obrovské množství, a následně o ně pečovat. Součástí jeho práce bylo mj. i odhalovat agenty, kteří se jako spolupracovníci československé komunistické rozvědky plánovali nechat zverbovat do služeb CIC. V roce 1951 přešel do Německa ke skupině gen. Františka Moravce a v roce 1955 se vystěhoval do USA.

SVOBODA, Libor: Život a dílo Miloše Knorra. *Paměť a dějiny*, 2008, roč. 2, č. 3, s. 44–54.

21 Tamtéž.

22 Tamtéž, s. 3.

23 Tamtéž, s. 4.

24 Podle výpovědi některých osob Kejda podnikl cestu spíše proto, aby ověřil její průběh a bezpečnost, a toto jeho tvrzení lze chápat jako součást obhajoby. Není vyloučeno, že setkání s M. Knorrem bylo naplánováno s předstihem, s cílem zjistit, jak bude o exulanty postaráno a jaké jsou jejich další vyhlídky a možnosti. Viz ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Josefa Veselého, 2. 3. 1949, s. 3; tamtéž, Výpověď Karla Bělohorského, 1. 3. 1949, s. 2 a tamtéž, Výpověď Bohumíra Preiningera, 4. 3. 1949, s. 2.

25 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Josefa Kejdy, 2. 3. 1949, s. 4.

26 Tamtéž.

ději téhož dne vyzvedl po předchozí domluvě Šindlera a stejnou cestou, jakou přišli, se v noci vrátili.

V průběhu listopadu a prosince 1948 se na Josefa Kejdu obrátili další „vyakčnění“ důstojníci, opět s prosbou, aby jim pomohl bezpečně odejít z republiky. Kejda je vyslyšel a podobným způsobem jako předtím Hanáka a Motla nechal tyto muže převést přes hranice. Jednalo se o kpt. Jana Dohnálka, por. Jana Fuchse, mjr. Františka Rodra s těhotnou manželkou, kpt. Svatopluka Zabloudila a kpt. Karla Lazeckého. V lednu 1949 se podařilo převést i mjr. let. Bohumila Sigmunda se ženou, která, stejně jako paní Rodrová, čekala v té době dítě.²⁷

Zatčení a vyšetřování Josefa Kejdy

Nedlouho po odchodu Bohumila Sigmunda byl Kejda odhalen, podle některých dohadů snad s využitím informátora z řad bývalých zahraničních vojáků.²⁸ Dne 24. února 1949 byl v Olomouci zatčen, následoval převoz do vojenské vazební věznice na pražských Hradčanech, do tzv. Domečku. Velel zde škt. František Pergl, o jehož sadismu vypovídaly ještě během komunistického režimu desítky politických vězňů, stejně jako o otřesných poměrech, které ve věznici panovaly. Kromě krutých fyzických trestů byli zatčení trápeni hladem a zimou, hygienické podmínky byly tristní a lékařská péče prakticky nulová.

I Kejda byl vystaven bestiálnímu násilí a jen těžko představitelnému krutému zacházení. Zpočátku vzdoroval, veškerou činnost popíral a přes vyčerpávající několikahodinové výslechy, které vedli brutalitou proslulí mjr. Karel Bohata a škt. Ludvík Turek, se zdráhal prozradit své spolupracovníky. Když se ani přes

Označení „**Domeček**“ se od konce čtyřicátých let 20. století užívalo pro část bývalé pražské vojenské věznice, vystavěné v roce 1896 v Kapucínské ulici č. p. 214. V patrové stavbě obdélného půdorysu se v přízemí nacházely cely a v patře výslechové místnosti. Za 2. světové války užívalo objekt Gestapo, poté sloužil OBZ a posléze 5. oddělení HŠ MNO jako vyšetřovací věznice. „Domeček“ patřil k nekrutějším vězením komunistického režimu, v jeho zdech byly mučeny a terorizovány desítky vojenských osob, kterých se komunisté chtěli z nejružnějších důvodů zbavit.

KRATOCHVÍL, Antonín: *Žaluji 1. Svědectví a myšlenky o deformacích stalinové justice v Československu*. Česká expedice, Praha 1990, s. 73–84; ŠEDIVÝ, Zdeněk František: *Domeček. Mučirna na Hradčanech*. MOBA, Brno 2004; TOMEK, Prokop: *Estébáckou Prahou. Průvodce po pražských sídlech Státní bezpečnosti*. Academia, Praha 2013, s. 60–61

Josef Kejdý ve vyšetřovací vazbě, 6. 5. 1949

Foto: NA

veškeré mučení nedařilo Kejdý „rozmluvit“, velitel výslechové skupiny Ludvík Souček nakázal Perglovi, aby ho konečně zlomil. Pergl tehdy v Kejdově cele v „Domečku“ vysadil okno a v únorových mrazech jej nechal celou noc chodit od zdi ke zdi, bez možnosti odpočinku. Ráno, když byl Kejdý přiveden [...] k výslechu, měl oteklý a namrzlý nos a uši a prohlásil,

že u výslechu přizná všechno, co si vyslyšející budou přát.²⁹ Teprve tehdy bezpečnostní složky zjistily přibližný rozsah Kejdovy činnosti a jména jeho spolupracovníků-civilistů, kteří převádění organizovali a prováděli a kteří byli posléze mezi 9. a 18. březnem 1949 pozatýkáni.³⁰

Jak vyplývá z výslechových protokolů, Kejdý o šanci bezpečně přejít

²⁷ Tamtéž, s. 8.

²⁸ AMBROS, Martin: *Plk. gšt. Josef Kejdý*.

²⁹ ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2350 MV, Turek Ludvík a spol., Zpráva o činnosti skupiny R, 7. 6. 1951, s. 1.

³⁰ Šlo o čtveřici Kejdových dlouholetých přátel Jana Šindlera, Františka Vašíře, Antonína Špačka a Antonína Kolčavu, z nichž někteří se stejně jako Kejdý za druhé světové války angažovali v zahraničním odboji. V soudním procesu, v němž byl souzen i Josef Kejdý, byli

Trýznitelé Josefa Kejdy

Pplk. **Karel Bohata** (1906–?), absolvent VA v Hranicích (1927), člen KSČ. Na 5. oddělení HŠ MNO sloužil v letech 1949–1951, od roku 1950 jako zástupce šéfa oddělení plk. Ludvíka Součka. V březnu 1951 byl zatčen, obviněn z používání tzv. nezákonných metod při vyšetřování a v září 1953 odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 15 let. Trest si neodpykal celý, z vězení byl na základě prezidentské milosti již v dubnu 1957 propuštěn. Následně pracoval jako zemědělský dělník na Státním statku v Litoměřicích, poté přešel, opět jako dělník, ke Geologickému průzkumu dolů v Jáchymově. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2350 MV, Turek Ludvík a spol.

Škpt. **František Pergl** (1893–1962), člen KSČ, v československé armádě sloužil v letech 1918–1939 a poté znovu od roku 1949 až do března 1951, kdy působil jako správce „Domečku“. Pro brutální zacházení se zatčenými byl sám zadržen a následně odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 11 let. Na svobodu byl podmíněčně propuštěn již v březnu 1957. Ještě téhož roku se stal evidovaným spolupracovníkem 1. zvláštního odboru ministerstva vnitra (MV) bez uvedení kategorie pod krycím jménem „Pinkas“. Blížší informace k jeho spolupráci bohužel nejsou k dispozici, svazek byl totiž v roce 1981 skartován. K penzi si přivydělával jako dělník u firmy Tesla Karlín. BĀRTOVÁ, Markéta: „Františku, ukaž mu, jaká je u tebe vojna, ať si dobytek nemyslí, že je na rekreaci“. František Pergl, správce vojenské vazební věznice 5. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany v letech 1949–1951. In: *Sborník Národního muzea v Praze, Řada A – historie*, 2016, roč. 70, č. 3–4, s. 12–20

Pplk. **Ludvík Souček** (1912–?), absolvent VA v Hranicích (1935), působil až do roku 1938 jako zpravodajec. Za Protektorátu Čechy a Morava pracoval jako úředník a údajně se zapojil do odboje. Člen KSČ, od března 1948 sloužil ve výslechové skupině 5. oddělení HŠ MNO jako řadový referent, poté se stal jejím šéfem. Podřízeným schvaloval používání brutálních vyšetřovacích metod vůči zatčeným, na jejich uplatňování se v některých případech i sám aktivně podílel. V březnu 1951 byl zatčen, v roce 1953 odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 15 let. V květnu 1957 byl na základě udělení prezidentské milosti propuštěn, následně pracoval jako montér-opravář u národního podniku Pražské výtahy.

BĀRTOVÁ, Markéta: *Ludvík Souček, přednosta výslechové skupiny 5. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany v letech 1949–1951*, s. 109–134

Mjr. **Ludvík Turek** (1913–?), absolvent VA v Hranicích (1936), člen KSČ, vyšetřovatel 5. oddělení HŠ MNO v letech 1949–1951. Proslul jako jeden z nejbrutálnějších vyšetřovatelů, vyslychal např. členy skupiny „Pravda zvířetí“, mezi nimiž figuroval generál Karel Kutlvašr, či Květoslava Prokeše a jeho spolupracovníky, viněné z přípravy vojenského převratu v roce 1949. V říjnu 1951 byl Turek zatčen, v září 1953 odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 12 let. V dubnu 1957 mu byla udělena milost prezidenta republiky a byl propuštěn na svobodu. Poté pracoval jako dělník v národním podniku Konstruktiva.

ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2350 MV, Turek Ludvík a spol.

přes státní hranice aktivně informoval důstojníky ve svém okolí. Hájil se tím, že tyto přechody nepokládá za *protistátní čin*, nýbrž chtěl pouze pomoci kamarádům, aby se mohli sloučiti se svými rodinami.³¹ Výjimku, která se týkala majorů Rodra a Sigmunda, kteří přešli hranice se svými českými manželkami, vysvětloval tím, že oba měli pro odchod své důvody. V přípa-

dě prvně jmenovaného to byl špatný zdravotní stav manželky a její přání vychovávat dítě v blízkosti příbuzenstva v Německu, u druhého zproštění služby a snaha zajistit životní standard očekávanému potomkovi.³²

Kromě výše jmenovaných důstojníků, kteří Kejdou předestřené možnosti využili a odešli do zahraničí, existovala i skupina vojáků,

kteří jeho nabídku z různých důvodů neakceptovali. Samotný kontakt s Kejdou a povědomost o jeho aktivitách pro ně ale po odhalení celé činnosti znamenaly jediné – zatčení, obvinění a nakonec odsouzení za neoznámení trestného činu. Do rukou bezpečnostních složek tak padli další vojenští důstojníci, vesměs hrdinové protifašistické-

23. 4. 1949 Státním soudem uznání vinnými zločinem velezrady podle § 1 odst. 2 zák. č. 231/48 Sb. a odsouzení k následujícím trestům odnětí svobody: Šindler na 25, Vašíř na 12, Špaček na 10 a Kolčava na 7 let. Jejich odvolání proti rozsudku bylo zamítnuto. Až na Kolčavu, který si odpykal trest v plné výši a z vězení byl propuštěn až v březnu 1956, byli zbylí tři muži podmíněčně propuštěni. Jako první v červenci 1954 Špaček, který podepsal spolupráci s StB. Pravděpodobně šlo o podpis ryze účelový, neboť jeho spolupráce byla zpětně hodnocena jako velmi špatná, předávané zprávy jako okrajové. Přesto byl jako informátor s krycím jménem „Heda“ veden ještě v květnu 1956. V říjnu 1956 byl propuštěn Vašíř, Šindler se na svobodu dostal až v srpnu 1967. *Národní archiv* (dále jen NA), f. Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), Osobní vězeňský spis, Antonín Kolčava, Záznam o ukončení trestu, 9. 3. 1956; tamtéž, Osobní vězeňský spis, Antonín Špaček, Usnesení Krajského soudu v Karlových Varech, sp. zn. PP 1423/54, 12. 7. 1954; tamtéž, Osobní vězeňský spis, František Vašíř, Usnesení Krajského soudu v Karlových Varech, sp. zn. PP 925/56, 16. 10. 1956 a tamtéž, Osobní vězeňský spis, Jan Šindler, Usnesení Okresního soudu v Jičíně, sp. zn. PP 91/67, 8. 8. 1967. ABS, f. Hlavní správa rozvědky SNB – Agenturní svazky (I. S-4), podsvazek reg. č. 10696/300 I. S, Špaček Antonín, spolupracovník – zpráva o možnosti jeho využití v zahraničí, 18. 5. 1956.

31 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Josefa Kejdy, 2. 3. 1949, s. 8.

32 Tamtéž.

ho odboje: brig. gen. Jan Studlar, pplk. gšt. Karel Bělohradský, pplk. tank. Josef Veselý, mjr. tank. Bohumír Preininger a mjr. pěch. Zdeněk Stav.³³

Soudní proces „Kejda a spol.“ a výkon trestu

Trestní oznámení vypracovalo 5. oddělení HŠ MNO, žalobu na Josefa Kejdu a ostatní výše jmenované podal 29. března 1949 z titulu státního prokurátora nechvalně proslulý plk. justice JUDr. Karel Vaš.³⁴ Soud proběhl za předsednictví pplk. JUDr. Jiřího Štelly ve dnech 22. a 23. dubna 1949. Josefa Kejdu uznal vinným ze spáchání zločinu velezrady podle § 1 odst. 2 zák. č. 231/48 Sb. a zločinu vojenské zrady podle § 6 odst. 2 zák. č. 50/23 Sb. a kromě vedlejších trestů konfiskace veškerého jmění a ztráty čestných práv občanských na dobu 10 let (!) nad ním vynesl trest smrti. Zvlášť přitěžující okolnost jeho jednání byla spatřována ve skutečnosti, že se činů dopustil jako voják. Jeho účast v druhém odboji a částečné doznání viny jako polehčující okolnosti nestačily.³⁵

Proti rozsudku se Kejda odvolal co do viny i trestu. Hlavní líčení Nejvyššího soudu bylo nařízeno až na 14. října 1949, dlouhých šest měsíců se tedy potýkal s myšlenkami na popravu a zároveň doufal v mírnější posouzení svých činů. V té době byl

umístěn ve věznici Plzeň-Bory, která se nelidskými podmínkami i jedním dozorců s vězni blížila poměrům v hradčanském „Domečku“. Konečně přišel s nadějí i obavami vyhlížený den hlavního soudního líčení. Senát Nejvyššího soudu sice Kejdovy argumenty odmítl, částečně ale jeho odvolání vyslyšel a předchozí rozsudek ve výroku o vojenské zradě zrušil. Odsouzení tím zachránil život, když udělený absolutní trest změnil v trest odnětí svobody v délce 25 let.³⁶

Trest si Josef Kejda odpykával postupně v několika vězeňských zařízeních. Po plzeňských Borech to byla Vojenská trestnice v Opavě, Leopoldov i Nápravně pracovní tábor Mírov, v červnu 1960 jej přemístili do Valdic u Jičína. Zpočátku pracoval jako dělník, později byl, vzhledem ke zhoršenému zdravotnímu stavu, přidělen na lehčí manuální práci v různých provozech. Patřilo k nim například pracoviště Koh-i-noor, kde navlékal na kroužky spínací špendlíky a vlásenky, či oddělení bižuterie, kde vykonával práci pasíře. Během výkonu trestu byl osmnáctkrát kázeňsky trestán, neboť se choval *neukázněně*, porušoval kázeňský řád a byl *drzý k příslušníkům*. Opačovaně byl hodnocen jako *aktivní nepřítel zřízení*.³⁷ I proto byl z vězení s podmínkou deseti let propuštěn až po vyhlášení prezidentské amnestie ke dni 9. května 1962.³⁸

Svoboda a soudní rehabilitace

Koncem šedesátých let podal Kejda návrh na nové projednání případu.³⁹ Vrátil se v něm k situaci po únoru 1948: *Moji kamarádi z války, letci a tankisté, kteří se v Anglii oženili, žádali o vystěhovalecké pasy do Anglie [...]. Ministerský předseda A. Zápotocký po únoru 1948 v rozhlase prohlásil, aby odjeli všichni, kteří zde nechťejí žít, že jim nebudou dělány potíže, ale naopak, že jim bude pomozeno. Tedy žádali o pasy pro sebe, děti a své manželky, rozené Angličanky. Pasy jim byly přislíbeny a řečeno, že nejdříve odjedou ženy a děti, potom teprve muži. Avšak když ženy a děti odjely, bylo jim řečeno, že pasy nedostanou. Rodiny tudíž byly rozděleny pod záměrným slibem a tak došlo k mnoha tragédiím letců a vojáků, kteří bojovali za osvobození vlasti. [...] Byli to kamarádi z války. Viděl jsem jejich zoufalství, ukazovali mně zoufalé dopisy od manželek. V osvobozené vlasti, za kterou bojovali, byli pronásledováni, měli být zničeni nejen oni, ale i jejich rodiny. Je pochopitelné, že za takového nevděku a teroru chtěli se zachránit útekem přes hranice, aby se dostali ke svým rodinám. Když se na mě obrátili s prosbou o pomoc, nemohl jsem jim jako kamarád z fronty a jako člověk odmítnout. Pomohl jsem jim překročit hranice, aby se dostali ke svým rodinám, a zachránil jsem je, aby je nepotkal osud jako mnohé z těch, kteří byli*

33 V soudním procesu, v němž byl souzen i Josef Kejda, byli 23. 4. 1949 Státním soudem uznáni vinnými zločinem neoznámení trestného činu podle § 35 odst. 2 zák. č. 231/48 Sb. a odsouzeni k trestu odnětí svobody na 6 měsíců a vedlejším trestům, které zahrnovaly degradaci a ztrátu všech vyznamenání. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Rozsudek Státního soudu v Praze, sp. zn. Or I 433/49, 23. 4. 1949.

34 Tamtéž, Žaloba, 29. 3. 1949. K osobě Karla Vaše (1916–2012), který působil od prosince 1947 do října 1948 jako prokurátor Vrchní vojenské prokuratury v Praze a poté jako soudce Státního soudu Praha, kde se podílel na odsouzení desítek osob, mezi nimi i gen. Heliodora Píky, podrobněji viz PALEČEK, Pavel: *Vrahem z povolání. Utrpení soudce Karla Vaše*. Stilus Press, Praha 2015.

35 ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Rozsudek Státního soudu v Praze, sp. zn. Or I 433/49, 23. 4. 1949, s. 3 a 18.

36 Tamtéž, Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. To 71/49, 14. 10. 1949, s. 1.

37 Tamtéž, Hlášení o propuštění odsouzeného, 9. 5. 1962.

38 NA, f. SSNV, Osobní vězeňský spis, Josef Kejda, Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. Or I 433/49, 21. 5. 1962. Rozhodnutím Krajského soudu v Praze mu byla v prosinci 1965 podmínka zkrácena na dobu 5 let. ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. Or I 433/49, 16. 12. 1965.

39 VÚA – VHA, f. Vyšší vojenský soud (VVS) Příbram, sp. zn. 2 TvR 180/68, Josef Kejda – žádost o obnovu soudního řízení a rehabilitaci, 27. 5. 1968.

Josef Kejda (vpravo) na návštěvě u R. Hanáka a jeho manželky v Kolumbii, 1968

Foto: archiv Martina Ambrose

žalářování se mnou. Zachránil jsem též jejich rodiny, které byly záměrně rozděleny. Toto jsem učinil jedině z důvodů, že to bylo zaviněno a vyprovokováno tehdejšími terorem.⁴⁰

Návrhy na přezkumné řízení podle zákona č. 82/68 Sb., o soudní rehabilitaci, projednával za předsednictví pplk. JUDr. Slavomíra Adama a s účastí soudců pplk. JUDr. Svatopluka Vávry a pplk. JUDr. Ing. Karla Samce ve veřejném slyšení dne 3. prosince 1969 Vyšší vojenský soud Příbram, pracoviště Praha, a odsuzující rozsudek z roku 1949 v celém rozsahu zrušil.⁴¹

Zbytek života, poznamenaný vězeňským utrpením, prožil Josef Kejda v Brně.⁴² Pracoval jako dělník na pile, později jako skladník v pekárnách. Po

krátké známosti uzavřel sňatek, bezdětné manželství však nebylo šťastné a brzy bylo rozvedeno.⁴³ Přes veškeré trpké prožitky nezahořkl, zajímal se o veřejné dění, poslouchal zahraniční rozhlas a také se často stýkal se svými přáteli, spolubojovníky a spoluvězni. Jeho životní pouť se navždy uzavřela v Brně 31. března 1984.

V roce 2008 byl Josefu Kejdovi udělen Záslužný kříž III. stupně in memoriam, posléze byl povýšen do hodnosti plukovníka generálního štábu. V roce 2011 mu byla za finanční podpory Československé obce legionářské a především Kejdovy rodiny vytvořena a slavnostně odhalena pamětní deska v jeho rodných Tetčicích. V roce 2019 byl Josef Kejda pro své statečné postoje a činy uznán

účastníkem protikomunistického odboje dle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu.⁴⁴

Důstojníci, jimž Josef Kejda pomohl k odchodu do zahraničí

Tehdejší bezpečnostní složky překvapivě neověřovaly identitu osob, kterým Josef Kejda dle své výpovědi pomohl, a v archiváliích souvisejících s případem tak o nich chybějí bližší informace. Přesto se, až na jednu výjimku, podařilo díky rešerším v jiných archívních materiálech sestavit jejich rámcové životopisy do pouňorového útěku z vlasti. Poté stopa většiny z nich mizí. Jisté je pouze to, že převážně směřovali do Anglie a díky Kejdově pomoci se tam i dostali.

Mjr. letectva Jaroslav Motl

Narodil se 27. dubna 1914 v rodině prostějovského kováře.⁴⁵ Po studiích na Zemské vyšší reálce (1934) nastoupil k výkonu ZVS, následně absolvoval školu pro důstojníky pěchoty v záloze 7. divize v Uherském Hradišti a VA v Hranicích (1938). Umístěn byl k pěšímu pluku 13 do Boskovic, po rozpuštění armády nastoupil jako frekventant živnostenského kurzu. V prosinci 1939 se podobně jako řada jeho vojenských kolegů rozhodl pro odchod do zahraničí, aby se přidal k formujícím se československým jednotkám. Dne 10. února 1940 byl prezentován ve výcvikovém táboře československé armády ve francouzském Agde a zařazen na pozici velitele kulometné čety k 12. rotě 1. pěšího pluku.⁴⁶ Po přesunu do

⁴⁰ Tamtéž, s. 1.

⁴¹ ABS, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Rozsudek Vyššího vojenského soudu Příbram, 3. 12. 1969, sp. zn. 2 TvR 180/68.

⁴² AMBROS, Martin: *Plk. gšt. Josef Kejda*.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Evidence účastníků odboje a odporu proti komunismu dle zákona č. 262/2011 Sb. – viz www.veterani.army.cz/sites/veterani.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/evidence_vydanych_osvedceni_k_1_9_2020.pdf (citováno k 1. 9. 2020).

⁴⁵ ABS, sb. Svazky kontrarozvědného rozpracování Brno (dále jen KR-BN), svazek a. č. 19853 Brno, Evidenční karta, nedatováno.

⁴⁶ Tamtéž, f. 302, sign. 302-456-2, Evidenční list, nedatováno.

Jaroslav Motl

Foto: ABS

Anglie se zapsal do navigační školy, kterou v prosinci 1942 úspěšně absolvoval a nastoupil k RAF.⁴⁷ Po válce se vrátil zpět do vlasti a obdržel dva Československé válečné kříže 1939, Československou medaili za chrabrost i Československou medaili za zásluhy II. stupně. Sloužil jako velitel pozemního výcviku u leteckého učiliště (LU) v rodném Prostějově a jeho nadřízený o něm hovořil jen v superlativech: [...] má vrozené pedagogické schopnosti, ve své funkci je vynikající, je výborným organizátorem teoretického vyučování škol LU, je výtečným navigátorem, [...] výtečný profesor navigace, tlumočnick anglického jazyka - všestranně použitelný.⁴⁸ Motlova kariéra byla na vzestupu, on sám byl však roztrpčen tím, co se v ČSR dělo. V říjnu 1947 sloužil, stejně jako Josef Kejda, u TS v Olomouci, v té době již oba sledovala vojenská kontrarozvědka. Podle

její zprávy měl již tehdy prohlásit, že *nynější poměry v ČSR jsou nesnesitelné, že mezi takovými blbci se zde nedá žít. Stejně dříve nebo později podle situace odletí do Anglie.*⁴⁹ K 1. červnu 1948 byl Motl rozhodnutím Armádního poradního sboru (APS) *pro nepřátelský postoj k lid[ově] dem[okratickému] zřízení, rozvracení morálky v armádě* a s poznámkou, že si vzal cizinku, poslán na dovolenou s čekáním.⁵⁰ Britská státní příslušnice Gabriela Rosa Coates Wels, s níž se Motl během války oženil a postupně měl čtyři děti, odjela i s nimi zpět do vlasti, on sám povolení k legální cestě za manželkou nezískal. Začátkem srpna 1948 byl přeložen do zálohy, s tím, že *venašel kladný poměr k lidové demokratickému řádu republiky [...], ve své funkci se osvědčoval po stránce odborné výtečně, avšak svým postojem k dnešnímu [politickému] vývoji se stal nepoužitelným.*⁵¹ Na podzim téhož roku se mu za Kejdova přičinění podařilo z ČSR uprchnout a 14. října 1948 se již nacházel v britském Birminghamu.⁵²

Mjr. gšt. Raimund⁵³ Hanák

Raimund Heinrich, který po druhé světové válce pro zdůraznění své české národnosti přijal příjmení Hanák, se narodil 27. prosince 1914 v Čechovicích v prostějovském okrese. Vystudoval Obchodní akademii v Prostějově a v roce 1933 byl odveden do armády, v níž se rozhodl zůstat. Absolvoval roční školu pro důstojníky pěchoty v záloze, v letech 1934-1936 pak VA v Hranicích. Do března 1939 sloužil u pěšího pluku v Olomouci, poté vykonával civilní povolání. Začátkem července 1939 uprchl

přes Polsko do Francie se záměrem přidat se tam ke vznikající československé zahraniční armádě. Vstoupil do Cizinecké legie a byl vyslán do Sidi Bel Abbès. Do září 1939 sloužil v Tunisu u 4. pluku Zuávů, poté byl převelen zpět do Francie a umístěn do výcvikového tábora československé armády v Agde,⁵⁴ kde se sprátil s Josefem Kejdou. Po přesunu do Anglie v červenci 1940 absolvoval několik specializovaných kurzů, mezi nimi pyrotechnický či parašutistický, a byl postupně povyšován. Uměl německy, zdokonalil se v anglickém jazyce i ve francouzštině. V létě 1944 odjel zpět do Francie, kde byl přidělen k Československé vojenské misi. Během působení u mise sloužil i v Belgii, kde se seznámil se svou budoucí ženou Cecilíí, rozenou Rysenauer. K 1. lednu 1945 byl ustanoven velitelem 2. tankové rotы tankového praporu, s níž se stejně jako Kejda účastnil obléhání Dunkerque.⁵⁵ Po válce obdržel kromě dvou Československých válečných křížů 1939 i Československou medai-

Raimund Hanák

Foto: ABS

47 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Jaroslav Motl, Kvalifikační listina, 12. 12. 1946.

48 Tamtéž.

49 ABS, f. 302, sign. 302-225-15, Agenturní zpráva č. 3, 13. 10. 1947, s. 1.

50 Tamtéž, sign. 302-238-7, Přehled zpravodajských případů, 1948, s. 6. ABS, sb. KR-BR, svazek a. č. 19853 Brno, Žádanka o pátrání, 11. 12. 1951.

51 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Jaroslav Motl, Kvalifikační listina, 1. 8. 1948, s. 3.

52 ABS, f. 302, sign. 302-238-7, Přehled zpravodajských případů, 1948 (bliže nedatováno), s. 6.

53 Psán i jako Rajmund.

54 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Raimund Hanák, Popis služební činnosti, 10. 12. 1946.

55 Podrobněji ABS, Sbirka starých svazků a dotazníků (dále jen S), svazek a. č. S-228o OL, Životopis, nedatováno.

li za chrabrost a Medaili za zásluhy I. stupně.⁵⁶ V roce 1947 mu francouzská vláda udělila vojenské vyznamenání La Croix de Guerre avec Etoile Vermeile 1939–1945, v tomtéž roce byl uznán za účastníka zahraničního odboje podle zákona č. 255/1946 Sb.⁵⁷

Absolvoval VŠV v Praze (1946), poté byl jmenován náčelníkem štábu 13. tankové brigády v Olomouci. Vždy byl hodnocen jako voják vynikajících kvalit, jako *znamenitý náčelník štábu* [...], *výtečný velitel tankového praporu, výtečný organizátor práce ve štábu a vychovatel personálu štábu*. [...] *Výtečně způsobilý pro kteroukoliv funkci ve službě u štábu vyšších, zvláště motomechanizovaných jednotek i jako velitel vojskového tělesa*.⁵⁸ K 30. září 1947 byl přeložen k VA do Hranic, kde byl ustaven profesorem všeobecné taktiky. Zde setrval až do 15. března 1948, kdy byl v rámci *očisty* převelen k 24. tankové brigádě do Svatého Martina na Slovensku.⁵⁹ O několik měsíců později se jeho manželka rozhodla vrátit do Belgie, v říjnu 1948 Hanák požádal o povolení vystěhovat se za ní. Jeho žádost byla pro *námítky 5. oddělení Hl[avního] št[ábu]* zamítnuta.⁶⁰ Přes některá hodnocení, že je oddán lidově demokratickému zřízení, byl přesto veden jako důstojník, jehož *zaměření je protilidové, protidemokratické (sic) a pohybuje se jen v kruzích nakloněných Západu*.⁶¹ Od

15. dubna 1948 byl přidělen k tankovému pluku 1 do Milovic, počátkem srpna téhož roku pak na základě vlastní žádosti přeložen do zálohy. Více již neváhal a v říjnu 1949 využil Kejdovy pomoci k odchodu do zahraničí.⁶² Manželé Hanákoví nejpozději v roce 1952 odjeli do kolumbijské Bogoty, kde se pak rodina natrvalo usadila.⁶³ S Kejdou udržoval Hanák, který se živil jako úředník, po léta písemný kontakt, Kejda jej také v roce 1969 v Bogotě navštívil.⁶⁴

Mjr. František Rodr⁶⁵

Pocházel z obce Svatoslav na Třebíčsku, kde se narodil 22. března 1911. Absolvoval Vyšší státní průmyslovou školu strojnickou v Brně (1934), nastoupil ZVS k posádce v Jihlavě a v armádě už zůstal. Až do začátku roku 1939 sloužil na různých místech, naposledy u dělostřelců v Olomouci. Poté musel odejít do civilu a pracoval jako úředník. V lednu 1940 se rozhodl odejít přes Slovensko a Maďarsko do Francie, kde pak stejně jako Kejda a Hanák pobýval v táborech v Agde. V červenci 1940 odjel s jednotkou do britského Plymouthu, podstoupil výcvik a později se aktivně účastnil válečných bojů. Po válce se vrátil do vlasti, obdržel Československý válečný kříž 1939 a Československou medaili za zásluhy II. stupně a byl rovněž oceněn dle zákona

č. 255/1946.⁶⁶ V říjnu 1946 byl povýšen do hodnosti majora a přidělen jako přednosta zbrojní služby k tankové brigádě v Olomouci. Vždy byl hodnocen jako vynikající voják, únor 1948 však znamenal konec jeho kariéry. Na zvláštní dovolenou ze služebních důvodů byl poslán 24. dubna 1948, za měsíc byl zproštěn činné služby s odůvodněním, že pro něj údajně *z vážných služ[ebních] důvodů není v jeho stavovské skupině použití odpovídající jeho hodnosti*.⁶⁷ V poúnorovém hodnocení se uvádí, že co se týká jeho *upotřebitelnosti v československé armádě, vzhledem k zápornému postoji k lidově demokratickému zřízení nevyhovuje*.⁶⁸ Následovala dovolená s čekáním, v prosinci 1948 byl z armády úplně propuštěn. Hned poté se obrátil na Josefa Kejdu, který mu zprostředkoval bezpečný odchod do zahraničí. Státní hranice přešel i se svojí těhotnou manželkou.

Kpt. tank. Jan Dohnálek⁶⁹

Narodil se 31. října 1920 v Bušíně v okrese Zábřeh na Moravě, po základní školní docházce absolvoval v letech 1933–1939 šest tříd reálného gymnázia v Olomouci.⁷⁰ Jako devatenáctiletý odešel v červnu 1939 přes Polsko do Francie, kam se dostal díky závazku vstoupit do francouzské Cizinecké legie. Poté byl s jejím 1. pěším plukem odeslán do alžír-

56 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Raimund Hanák, Popis služební činnosti, 10. 12. 1946.

57 Tamtéž, sb. 255, sign. 60658/47, Raimund Hanák.

58 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Raimund Hanák, Kvalifikační listina, 1. 9. 1947.

59 ABS, sb. S, svazek a. č. S-2280 OL, Hanák Raimund - přemístění, 3. 3. 1948.

60 Tamtéž, Žádost o udělení povolení k vystěhování, 10. 10. 1948.

61 Tamtéž, Výpis z dálnopisu z 1. 3. 1948, 7. 8. 1949.

62 Tamtéž, Hanák Raimund - šetření, 9. 6. 1949.

63 ABS, f. Hlavní správa rozvědky SNB - Agenturní svazky (I. S-4), reg. č. 47089 I. S.

64 AMBROS, Martin: *Plk. gšt. Josef Kejda*.

65 Psán i jako Roder.

66 VÚA - VHA, sb. 255, sign. 53978/47, František Rodr.

67 Tamtéž, f. Kvalifikační listiny, František Rodr, Kvalifikační listina, nedatováno.

68 Tamtéž, Kvalifikační listina, 4. 8. 1948.

69 V některých pramenech je jeho příjmení zkomoleno a je psán i jako Vyhnálek.

70 Maturitní zkoušku složil až 29. 5. 1943 na československé státní škole Whitchurch ve Velké Británii. VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Jan Dohnálek, 20. 11. 1948. K tématu srov. DOMOVÁ, Zora: Československá státní střední škola ve Velké Británii (1940–1945). In: *Historica Olomucensia*, 2012, sv. 41, s. 241–257.

ského Sidi Bel Abbès. Po dvou měsících byl převelen zpět do Francie a zařazen k 2. rotě 1. pěšího pluku československých vojenských jednotek.⁷¹ Ve výcvikovém táboře Agde absolvoval poddůstojnickou školu a byl povýšen na svobodníka, v červnu 1940 se účastnil bojů s německou armádou. Po kapitulaci Francie byl počátkem července téhož roku jako jeden z tisíců československých vojáků přepraven lodí Rod el Farag do Anglie. Tam v letech 1942–1943 absolvoval řadu specializovaných kurzů i školu pro důstojníky pěchoty v záloze. Postupně byl povyšován, v roce 1944 absolvoval zkrácený tankistický výcvik a účastnil se bojů jako velitel tanku. Po válce se vrátil zpět do vlasti v hodnosti podporučíka, na dva měsíce byl umístěn k 11. tankové brigádě. Za svou účast v zahraničním odboji převzal Československou medaili za zásluhy I. stupně, Československou medaili za chrabrost a Československou vojenskou pamětní medaili se štítkem F-VB. Ovládal francouzský, anglický i německý jazyk. Od listopadu 1945 byl přidělen k tankovému učilišti (TU) jako instruktor střelby do Milovic, poté se stal velitelem tankistů u VÚ 8831 v Dědicích u Vyškova. V lednu 1946 byl povýšen do hodnosti kapitána a až do února 1948 dostával vynikající služební hodnocení. Poté se však situace změnila, neboť *neprojevili kladný postoj k novému sociálnímu a demokratickému zřízení [...], nepochopil nové politické poměry, a neměl by tak dobrého vlivu na výchovu podřízených.*⁷² Proto byl dán v říjnu 1948 na zvláštní dovolenou a z *uvedeného důvodu mu byl stanoven*

*stupeň kvalifikace „nevýhovující“.*⁷³ Dál na nic nečekal, a v zimě téhož roku se mu s Kejdovou pomocí podařilo překonat hranice. V Šumperku, kde v té době bydlel, byl naposledy viděn 9. prosince 1948.⁷⁴

Kpt. děl. Svatopluk Zabloudil

Narodil se 13. ledna 1918 v Prostějově. Po maturitě na přerovské Obchodní akademii (1938) nastoupil k výkonu ZVS, během níž se rozhodl pro vojenskou kariéru. Stejně jako jeho kolegové uprchl v srpnu 1939 do Francie, kde se v Agde přidal k československým vojenským jednotkám. Zařazen byl u 4. roty 1. pěšího pluku. V březnu 1941 byl odvelen do Anglie, kde v následujících třech letech absolvoval školu pro důstojníky v záloze a řadu kurzů, např. parašutistický, radiotelegrafický a střelecký.⁷⁵ Sloužil u různých posádek, v září 1943 se stal velitelem tankové čety 2. roty 1. tankového praporu. Od září 1944 byl nasazen na frontě, účastnil se i bojů o Dunkerque. Za svou účast v zahraničním odboji byl vyznamenán Československou medailí za zásluhy II. stupně, Československým válečným křížem 1939 a Československou vojenskou pamětní medailí se štítkem F-VB.⁷⁶ Po návratu domů byl přidělen k 1. tankovému praporu v Přáslavicích a posléze do Svitav. V říjnu 1946 byl povýšen do hodnosti kapitána, od začátku roku 1947 až do dubna 1948, kdy byl poslán na zvláštní dovolenou, zastával funkci přednosta 1. a 2. oddělení štábu tankové brigády. V červnu téhož roku mu byla z důvodu jeho negativního postoje ke komunistickému režimu nařízena dovolená s čekáním,

posléze byl z armády propuštěn.⁷⁷ Bezpečný přechod státních hranic mu Kejda zprostředkoval koncem roku 1948. Do vlasti se již nevrátil, zemřel v červenci 1988.⁷⁸

Kpt. Karel Lazecký

Narodil se 1. února 1915 v Ostravě. Od října 1937 sloužil u 34. pěšího pluku „Střelce Jana Čapka“ v Bruntále, v březnu 1939 opustil Československo a přes zastávku v polském Krakově se dostal do Francie. Tam se posléze přihlásil k formujícím se československým jednotkám, byl ustanoven velitelem čety 5. roty 1. pěšího pluku. Po kapitulaci Francie v červnu 1940 a přesunu do Velké Británie pokračoval ve výcviku. V Anglii se oženil s britskou státní příslušnicí Lilian May, rozenou Griffiths, z manželství se narodily dvě děti. V září 1944 byl odvelen do SSSR, kde se zapojil do tzv. Karpatské ofenzivy a bojů o Duklu, tehdy působil jako pomocník náčelníka štábu dělostřelců 3. čs. brigády. Počátkem dubna 1945 utrpěl při obraně obce Jalovec u Liptovského Mikuláše těžké zranění střepinou granátu.⁷⁹ Po návratu domů se již do armády nevrátil, ale našel si zaměstnání jako úředník u jedné ostravské firmy. Po emigraci manželky zpět do její rodné země požádal o povolení k vystěhování. To mu bylo koncem roku 1948 formálně uděleno, avšak odchod mu podle všeho umožněn nebyl. Veden byl jako osoba, která *nesouhlasí s režimem, pro svůj postoj k ČSR a pro své „západnické“ smýšlení byl vyloučen ze Svazu bojovníků za svobodu.*⁸⁰ Do zahraničí odešel s Kejdovou pomocí na přelomu let 1948/1949.

71 VÚA - VHA, sb. 255, sign. 112035/47, Jan Dohnálek; tamtéž, f. Kvalifikační listiny, Jan Dohnálek, Kvalifikační listina, 20. 11. 1948.

72 Tamtéž, f. Kvalifikační listiny, Jan Dohnálek, Kvalifikační listina, 20. 11. 1948, s. 4.

73 Tamtéž.

74 ABS, Kartotéka Statisticko-evidenčního odboru (SEO), Dohnálek Jan, nedatováno.

75 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Svatopluk Zabloudil, Kvalifikační listina, 14. 12. 1946.

76 Tamtéž, sb. 255, sign. 65435/47, Svatopluk Zabloudil, Potvrzení o udělení vyznamenání (duplikáty), 13. 3. 1989.

77 Tamtéž, f. Kvalifikační listiny, Svatopluk Zabloudil, Kvalifikační listina, 30. 9. 1948, s. 3.

78 Tamtéž, sb. 255, sign. 65435/47, Svatopluk Zabloudil, Žádost pozůstalé manželky o poskytnutí finančních požitků, 10. 4. 1995.

79 Tamtéž, sign. 08123/47, Karel Lazecký, Žádost o osvědčení dle zákona č. 255/1946, 28. 5. 1947.

80 ABS, f. Zpravodajská správa Generálního štábu Československé lidové armády (ZSGŠ) – svazky, svazek a. č. OS-20936 ZSGŠ, Lazecký Karel, 15. 1. 1949.

Mjr. let. Bohumil Sigmund⁸¹

Narodil se 11. října 1914 v Hustopečích nad Bečvou. V letech 1925–1931 navštěvoval Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži, v letech 1931–1933 Státní reálné gymnázium v Hranicích.⁸² Následující tři roky studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, studium však nedokončil. Poté byl povolán k výkonu ZVS, během níž se rozhodl pro vojenskou kariéru a posléze byl přijat na VA v Hranicích. Po vyřazení (1938) byl přidělen k dělostřeleckému pluku 11 do Košic a poté do Prešova. Po rozpuštění československé armády vykonával civilní povolání, v červnu 1939 se mu ale podařilo překročit hranice do Polska a poté i on směřoval k československým vojenským jednotkám do Francie.⁸³ Vstoupil do Cizinecké legie a v rámci 1. pěšího pluku byl odvelen do Afriky, kde byl v hodnosti seržanta přiřazen k 4. pluku Zuávů v Tunisu.⁸⁴ Po vstupu Francie do války mu byl umožněn návrat a zařazení do formujících se československých jednotek. Ve výcvikovém táboře Agde byl zařazen k 8. rotě 1. pěšího pluku, v červenci 1940 převelen do Anglie, kde v letech 1941–1942 absolvoval kurz pro letecké navigátory britského Královského letectva (RAF). Od listopadu 1942 sloužil jako navigátor u 311. československé bombardovací

Bohumil Sigmund

Foto: ABS

perutě u pobřežního velitelství RAF v Talbenny i na jiných místech.⁸⁵ Po přesunu vojenských jednotek zpět do Francie se aktivně zapojil do bojů jako navigátor a posléze jako styčný důstojník letectva.

Za prokázané hrdinství během války obdržel dva Československé válečné kříže 1939, Medaili za zásluhy I. stupně, dvakrát Medaili za chrabrost, britskou medaili War Medal The Star 1939–1945 a britský pamětní odznak Atlantic Star.⁸⁶ Vrátil se zpět do vlasti, v říjnu 1945 se se svojí ženou Blankou, rozenou Böhmovou, usadil v Praze a jako navigační instruktor nastoupil v Le-

teckém výzkumném ústavu (LVÚ) v Letňanech.⁸⁷ Svými nadřizenými byl chválen jako *vytrvalý a odvážný navigátor s válečnými zkušenostmi u bombardovacího letectva ve Velké Británii*, po únoru 1948 se však jeho pozice u vojska začala zhoršovat. Byl vnímán jako *nespolehlivý* a jeho hodnocení po stránce „politické“ kolísalo.⁸⁸ Někdy byl líčen jako osoba nesouhlasící s pounorovým vývojem, podruhé jako člověk, který se s ním *smířil*.⁸⁹ V srpnu 1948 byl však navržen na výstrahu udílenou APS, do konce roku se o jeho osudu rozhodlo: *Nenalezl dosud plně kladný poměr k lidově demokratickému zřízení a k socialismu pro svoje založení. Na spojení slovanských států pod vedením SSSR se dívá skepticky*.⁹⁰ Byl rovněž obviněn z neoznámení plánovaného úletu na služebních strojích do zahraničí a v lednu 1949 jako *element nespolehlivý* propuštěn.⁹¹ Proto nemeškal, a vědom si hrozícího zatčení, překročil o několik týdnů později i se svou těhotnou ženou státní hranice.⁹² Podařilo se jim odjet do Velké Británie, kde se rodina usadila. V roce 1951 získal Sigmund britské občanství a směl se vrátit zpět ke své profesi v RAF. Jeho poklidný život ve svobodném světě však neměl dlouhého trvání, koncem března 1952 zahynul při letecké nehodě.⁹³ pd

81 Psán i jako Sigmund, Zigmund či Zigmund.

82 ABS, sb. S, svazek a. č. S-2279 OL, Žádanka o pátrání, 24. 3. 1952, s. 1.

83 Jeho rodiče Františka a Marii Sigmundovy zatkl po synově útěku Gestapo a od září 1942 do ledna 1943 byli vězněni – matka v táboře ve Svatobořicích, otec v Kounicových kolejích v Brně.

84 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Bohumil Sigmund, Kvalifikační listina, 21. 2. 1947.

85 Tamtéž.

86 ABS, sb. S, svazek a. č. S-2279 OL, Přihláška pro důstojníky a rotmistry z povolání, 1. 5. 1946, s. 4.

87 VÚA - VHA, sb. 255, sign. 58006/48, Bohumil Sigmund, Životopis, nedatováno.

88 Tamtéž, Zpravodajský posudek, 5. 8. 1948.

89 Tamtéž.

90 VÚA - VHA, f. Kvalifikační listiny, Bohumil Sigmund, Kvalifikační listina, 28. 12. 1948, s. 3.

91 ABS, sb. S, svazek a. č. S-2279 OL, Záznam, nedatováno.

92 Tamtéž, sb. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-5771 MV, Kejda Josef a spol., Výpověď Josefa Kejdy, 2. 3. 1949, s. 8.

93 VÚA - VHA, sb. 255, sign. 58006/48, Bohumil Sigmund, Certified Copy of an Entry of Death, 5. 5. 1952.